

Nr 287.

Av herr **Öberg**, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om vidtagande av åtgärder till förhindrande av försäljning till Norrland av tuberkulösa nötkreatur från södra och mellersta Sverige.

Det kunde ju tyckas obefogat att än en gång komma med en motion i denna fråga, då den är föremål för vederbörande myndigheters utredning, men då nu efter sista motionen 10 år förflutit, utan att några effektiva åtgärder vidtagits, är det på tid att sådana sättas i verket.

Visserligen är det sant, att kungl. lantbruksstyrelsen vid lantbruksmötet i Göteborg bestämde, att *endast reaktionsfria* djur skulle få utställas, och samma styrelse har med berömvärd omtanke om Norrland begärt anslag av Kungl. Maj:t för att söka utrota ett par tuberkuloshärdar i Härjeådalen, som uppstått genom import av sörlandsboskap.

Men dessa åtgärder äro ej alls tillräckliga, så länge tuberkulösa djur obehindrat få införas i Norrland och Dalarna från södra och mellersta Sverige, där tuberkulosen är mycket utbredd. Det är just denna införsel, som borde förhindras.

Redan 1899 begärde Kopparbergs läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hos kungl. lantbruksstyrelsen

att vid tuberkulinundersökningar på statens bekostnad de reagerande djuren skulle märkas på ett outplånligt sätt, såsom sker i vissa länder, och

att vid de statsunderstödda premieringarna i Dalarna tjurar av ayrshire-ras ej skulle få premieras, såvida de ej enligt veterinärs intyg visat sig vara reaktionsfria. (För tjurar av fjällras och rödkulleras visade sig någon dylik bestämmelse ej behöfelig, då de renrasiga tjurarna av dessa raser ej visat sig tuberkulösa). Tyvärr bifölls ej detta förslag; hade så skett, skulle under de senast förflutna 25 åren ej tuberkulosen kunnat sprida sig så som den gjort.

Och i riksdagen har frågan varit föremål för enskilda motioner både 1904 och 1914. Sistnämnda år avslogs den, enär tuberkulos-delegerade, som tillsatts redan 1912, då hade den under utredning.

Dessa tyckas emellertid ej, fränsett professor Bergman, hava varit besjälade av någon iver att föra fram frågan, ty ännu 10 år därefter hava inga åtgärder vidtagits. Han säger om sina medkommitterade, att *»när de efter att ej hava varit sammankallade på 2½ år möttes den 19 oktober 1916» framlade han ett förslag till åtgärder». De delegerade beslöto att diskutera dessa, »men sammankallades sedan ej på ett par års tid». Detta bland annat föranledde an-*

hållan från »professor Bergman» att bliva befriad från uppdraget, vilket beviljades i mars 1919.

Samma år publicerade professor Bergman en på uppgifter från landets 250 veterinärer grundad undersökning rörande nötkreaturstuberkulosens utbredning i vårt land och sammanfattade sin kritik över de tills dato verkställda statsunderstödda tuberkulinundersökningarna och deras resultat i följande yttrande, som han själv kursiverat:

Sedan alltså tuberkulinundersökningar vid ingången av 1890-talet användas i Sverige och vissa besättningar skyddas mot tuberkulos, har inom dessa s. k. reaktionsfria besättningar tuberkulosprocenten i allmänhet minskats. Bland huvudmassan av landets nötkreatur, som ej äro sålunda skyddade, har tuberkulosen fortsatt att kunna sprida sig. En bidragande orsak härtill är att söka i bristen på kontroll över försäljning av djur, som vid tuberkulinundersökningarna befunnits tuberkulösa. Det har ej heller vidtagits några allmänna åtgärder till förhindrande av tuberkulosens spridning från besättning till besättning och ej för att mot smitta skydda sådana större landområden som socknar eller län, där sjukdomen är relativt sällsynt.

Genom dessa undersökningar bevisade han, att den svenska nötboskapen ursprungligen var fri från tuberkulos, men att den sedan nedsmittats med tuberkulos genom de importter, som började huvudsakligen på 1830- och 1840-talet och sedan fortgått till 1890-talet.

Sedan har tuberkulosen spritt sig till alla de trakter, där dessa raser av främmande härstamning, såsom Ayrshire, Rödbrokig svensk boskap, Låglandsras m. fl. vunnit insteg, under det att den rena, oblandade lantrasen, fjällras och rödkullor, äro fria från densamma. Detta framgår tydligt av nedanstående tvenne av kungl. lantbruksstyrelsens tuberkulinavdelning gjorda sammanställningar av medeltalen av reaktionsprocenterna för 5-årsperioden 1907—1911 (tab. 1) och 10-årsperioden 1909—1918 (tab. 2).

Visserligen äro procenterna ej fullt jämförbara, då de omfatta litet olika kategorier djur, men de bekräfta i stort sett varandra, och en jämförelse mellan dem bekräftar det även på andra grunder konstaterade faktum, att tuberkulosen trots arbetet på dess bekämpande sprider sig år ifrån år. Vid jämförelse mellan de båda tabellerna finner man nämligen, att i 16 fall har tuberkulosprocenten ökats i den senare tabellen och endast i 6 fall har den minskats mot i den förra. Procenternas tillförlitlighet i den förra perioden (utom i ett par undantagsfall) bevisas därav, att professor Bergmans undersökning i Malmöhus läns slakthus av 21,717 djur givit samma tuberkulosprocent.

Tabell 1.

Översikt över antalet nötkreatur över 2 år samt av för första gången utförda totalundersökningar med tuberkulin bland nötkreatur över 2 år i Sveriges olika län.

Medeltal per år för åren 1907—1911 (en 5-årsperiod).

L ä n	Nötkreatur över 2 år	Undersökta besättningar	Undersökta djur över 2 år	Reaktions- procent
Stockholms	85,807	24	437	38.2
Uppsala	61,343	27	535	47.8
Södermanlands	90,275	21	461	63.3
Östergötlands.....	140,590	69	1,478	37.3
Jönköpings.....	109,408	71	920	24.5
Kronobergs	81,618	34	431	19.9
Kalmar	127,987	56	1,077	25.6
Gotlands	26,704	186	1,240	6.2
Blekinge	36,449	36	478	16.1
Kristianstads	106,114	32	396	47.1
Malmöhus	148,894	35	488	62.7
Hallands	84,612	17	222	38.5
Göteborgs och Bohus.....	55,002	75	689	13.8
Älvsborgs	125,703	127	1,318	20.0
Skaraborgs.....	156,759	42	712	40.0
Värmlands	89,335	52	740	39.0
Örebro	82,045	43	606	39.6
Västmanlands	78,808	37	628	37.5
Kopparbergs	70,439	49	372	9.5
Gävleborgs	66,573	41	384	17.7
Västernorrlands	69,393	24	330	15.7
Jämtlands	47,414	61	424	6.1
Västerbottens	65,048	(4)	(33)	(15.1)
Norrbottens	42,862	(10)	(56)	(3.7)
Hela riket	2,049,182	1,173	14,455	—

Tabell 2.

Beräkning av ungefärliga antalet nötkreatur med tuberkulos i smittofarlig form hos landets äldre nötkreatur, omfattande samtliga oxar, tjurar och kor, i anslutning till 1918 års husdjursräkning samt tuberkulinundersökningar under 10-årsperioden 1909—1918. (5 procent hava ansetts smittofarliga).

L ä n	Antal oxar, tjurar, kor	Därav sanno- likt reage- rande (tuber- kulösa)	Därav sanno- likt smitto- farlig tuberkulos	Reaktions- procent
Stockholms	61,509	23,989	1,199	39.0
Uppsala	51,805	21,240	1,062	41.0
Södermanlands	73,834	45,039	2,252	61.0
Östergötlands	106,576	45,828	2,291	43.0
Jönköpings	86,867	26,060	1,303	30.0
Kronobergs	59,693	10,148	507	17.0
Kalmar	91,038	23,670	1,184	26.0
Gotlands	24,324	1,946	37	8.0
Blekinge	31,678	6,019	301	19.0
Kristianstads	75,340	32,396	1,620	43.0
Malmöhus	100,856	68,582	3,429	68.0
Hallands	57,495	26,448	1,322	46.0
Göteborgs och Bohus	55,447	8,872	444	16.0
Älvsborgs	117,140	28,114	1,406	24.0
Skaraborgs	130,852	49,724	2,486	38.0
Värmlands	93,045	33,504	1,675	36.0
Örebro	73,352	30,808	1,540	42.0
Västmanlands	57,617	24,199	1,210	42.0
Kopparbergs	68,838	9,609	480	14.0
Gävleborgs	68,071	10,891	545	16.0
Västernorrlands	73,752	14,750	738	20.0
Jämtlands	51,420	3,599	180	7.0
Västerbottens	71,486	5,719	(286)	(8.0)
Norrbottens	49,877	2,993	(150)	(6.0)
Hela riket	1,731,712	554,147	27,707	32.0

Att tuberkulossmittan utgår från de stora gårdarnas besättningar, under det att de små besättningarna äro jämförelsevis fria från densamma, framgår av tuberkuloskonsulentens berättelse för åren 1921 och 1922. Enligt densamma voro *redan vid första* undersökningen reaktionsfria.

av besättningar med 1—15 djur mellan 61.9 och 69.3 procent
 men » » » 61—100 » » 0.0 » 18 »
 samt av besättningar över 100 djur ingen enda.

Då *tjurarna till tjurföreningarna* i allmänhet tagas från de stora stammarna, så borde såsom villkor för statsunderstöd till dessa ovillkorligen bestämmas, att tjuren är fri från tuberkulos (dels på grund av reaktion och dels på grund av klinisk undersökning). Samma fordran borde ställas på den besättning, i vilken tjuren skulle uppställas, ty annars är den föregående fordran av tvivelaktigt värde, enär tjuren i en tuberkulös ladugård lätt blir smittad. Nötbo-skapspremieringarna hava varit till stor nytta, men manne ej de också mångenstädes gjort ont genom att sprida tuberkulosen genom tuberkulösa tjurar. En annan fordran måste vara, att de reagerande djuren skola märkas outplånligt

i öronen såsom sker i vissa länder, så att ej, medvetet eller omedvetet, kunna säljas som avelsdjur till friska ladugårdar, utan endast till slakt.

Till Norrland och Dalarna, som praktiskt taget (frånsett vissa trakter) äro fria från tuberkulos, borde endast reaktionsfria och kliniskt sett friska djur få sändas. Det är lättare att hindra sjukdomen att inkomma än att söka utrota den, där den är innästlad, vilket stöter på stora svårigheter.

Visserligen framhåller professor Bergman, »att riksdagen borde föreskriva åtgärder till förhindrande av okontrollerad försäljning av reagerande nötkreatur såsom villkor för beviljande av det årligen begärda anslaget till tuberkulinundersökningen», men så långt vill jag ej gå, utan nöjer mig med att yrka,

att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla, att bestämmelser skyndsamt utfärdas, som förhindra försäljningen till Norrland av tuberkulösa nötkreatur från södra och mellersta Sverige.

Stockholm den 21 januari 1924.

C. J. Öberg.

